

Eina nuo 1988 m. spalio 28 d.

LIETUVOS POLITINIŲ KALINIŲ IR TREMTINIŲ SĄJUNGOS SAVAITRAŠTIS

* 2011 m. birželio 17 d. *

Gedulo ir Vilties dienos minėjimas Kaune

Birželio 14-osios – Gedulo ir Vilties dienos minėjimas prasidėjo šv. Mišiomis Šv. Mykolo Arkanželo (Įgulos) bažnyčioje. Po pamaldų buvę politinių kaliniai, tremtiniai, Laisvės kovų dalyviai, jų palikuonys bei Kauno vienuomenė susirinko Vytauto Didžiojo karo muziejaus sodelyje. Po Valstybės himno bei trumpos ižangos, kuri susirinkusiuosius nukeldino 70 metų atgal, dainavo ir eiles skaitė Kauno moksleiviai bei Kauno buvusių politinių kalinių ir tremtinų choras „Ilgesys“. Generolo Povilo Plechavičiaus jaunojo kario mokyklos auklėtiniai iš degančių žvaigždės sudėliojo Gediminaičių stulpus. Tremtyje ir tėvynėje mirusieji pagerbti tylos minute. Statyti paminklus savo širdyse, bei prisimenant himno žodžius: „Vienybė težydi“, kaltų ir kaltesnių nebeieškoti linkėjo LPKTS Kauno filialo pirmininkas Juozas Savickas. Rašytojas Stanislovas Abramavičius, išleidęs šešias knygas tremties tematika, perskaitė susirinkusiuosius sujaudinusią ištrauką.

(keliamas į 3 psl.)

LPKTS Kauno filialo nariai Gedulo ir Vilties dienos minėjime Vytauto Didžiojo karo muziejaus sodelyje Zenono Šiaučiulio nuotr.

Kauno tremties ir rezistencijos muziejus pakvietė į parodą Geležinkelio stoties keleivių laukiamojos salėje Roko Sinkevičiaus nuotr.

Kartu su moksleiviais

Kauno geležinkelio stotis. Iš čia 1941 metų birželį pajadėjo pirmieji sovietinio teroro aukų ešelonai į skausmo, kančią ir mirties žemę.

Šalia geležinkelio stoties stūksa aukštas, status kalnas, kurio viršūnėje, aikštėje, tais-

metais girdėjosi maldos, aimanos, verksmas. Čia rinkosi tremiamujų giminės, pažystami, draugai – jie taip palydėjo tremčiai pasmerktus Lietuvos žmones. Į peroną prie vagonų niekas nedrįso eiti, nes buvo pilna ginkluotų oku-

pantų. Nežinojai, ar nepapulsi į gyvulinį vagoną kartu su kitais – be teismo nuospredžio, be kaltės.

Buvęs politinis kalinas Pijus Krušinskas 1990 metais, pagerbdamas ištremtuosius, ant kalno pastatė iš ažuolo padarytą kryžių. Per tuos 20 metus šis kryžius regėjo visko: prie jo ateidavo melstis, jam nusilenkti, prisiminti apie negriūsiuosius, likusius amžino išalo žemėje. Ateidavo ir vandalai, kuriems jis užklūdavo, tačiau Pijus kryžių vėl atstatydavo.

Julijanavos katalikiškosios mokyklos bendruomenė, jos direktorius V. Zuzevičius, mokytojai ir mokiniai nutarė – reikia sutvarkyti kryžiaus aplinką, pasodinti gėlių, pasidalinti prisiminimais.

(keliamas į 6 psl.)

Prie kryžiaus trėmimui atminti šalia Kauno geležinkelio stoties Jono Sakelio nuotr.

Istorija liudija

Gedulo ir Vilties dienos išvakarėse, birželio 13-ąją, minint pirmojo didžiojo Lietuvos gyventojų trėmimo 70-ąsias metines, LPKTS Kauno filialas, Kauno pedagogų kvalifikacijos centras ir Kauno miesto savivaldybės Švietimo ir ugdymo skyrius LK Kauno įgulos karininkų

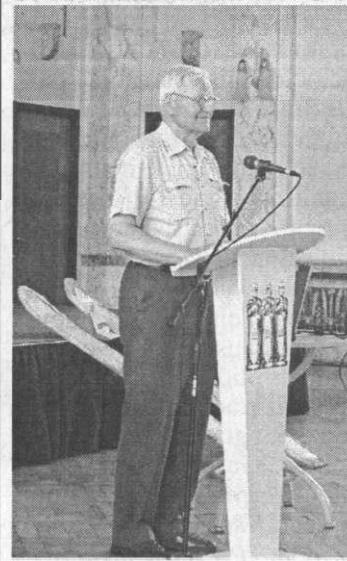
istoriją kuo daugiau žmonių sužinotų“.

Pranešimą „Sovietinio genocido pradžia: 1939–1941 metai“ perskaitė 1941-ųjų tremtinys, Seimo narys prof. Arimantas Dumčius. Jis patiekė skaudžią „juodojo birželio“ statistiką: 1941 metais nuo sovietų represijų nuken-

Konferencijos dalyviai ir svečiai

Autorės nuotr.

LPKTS pirmininkas dr. Povilas Jakucionis apžvelgė patriotinio ugdymo problemas

ramovėje surengė konferenciją „Istorija liudija“.

Konferencijos dalyvius patriotinėmis dainomis sveikino Kauno moksleiviai. TS-LKD Politinių kalinių ir tremtinų frakcijos pirmininkė, Seimo narė Vincė Vaidevutė Margevičienė perskaitė TS-LKD pirmininko, Ministero pirmininko Andriaus Kubiliaus sveikinimą, kuriam jis padėkojo už vienybės pamokas ir linkėjo sekmingos konferencijos. Susirinkusiuosius taip pat sveikino TS-LKD Kauno sueigos pirmininkas Andrius Kupčinskas. Jis sakė: „Istorija turi būti liudijama labiau, ypač mokyklose. Yra ne vienas norintis, kad ši istorija nebūtų liudijama. Todėl reikia stengtis, kad

tėjó inteligentai, gydytojai, karininkai, mokytojai – per 30 tūkstančių Lietuvos gyventojų, iš jų apie 18 tūkstančių buvo ištremti, apie 9 tūkstančiai be teismo išvežti į lagierius, kiti kalinti, nužudyti.

Seimo nario dr. Arvydo Anušausko pranešimo tema: „Teroras Lietuvoje 1940–1941 metais ir ilgalaikiai jo padariniai“. A. Anušauskas kėlė retorinį klausimą – kokie neapčiuopiami nuostoliai okupantų padaryti Lietuvos vienomenei? Juk ne viską galima įvertinti pinigais. „Ar galima apskaičiuoti, jei Lietuva 50 metų neturėjo savo valstybės, jei didelė žmonių dalis turėjo susitaikyti su komunistiniu režimu?“ – klausė Seimo narys.

„1941 metais į tremtį ir lagierius, be lietuvių, buvo išvežta ir lenkų, žydų, rusų, gudų, vokiečių. Tarp teroro aukų atsidūrė kas penktas mokytojas, apie tūkstantis Lietuvos policininkų, 200 medikų, 300 inžinierių. (...) Tai elitas, kuriam atkurti reikia ištisus dešimtmecių. (...) 1944 metais iš Lietuvos pasitraukė pusė intelektuojos. Taigi kas liko? Tie, kurie sugebėjo prisitaikyti. (...) Okupacijos ir represijos paketė mūsų visuomenę, buvo sukurta įtarumo, nepakantumo atmosfera,“ – kalbėjo A. Anušauskas. Jis priminė, kad šeimų trėmimai buvo sukurti, kai 1917–1920 metais Rusijoje buvo naikinami ištisi socialiniai sluoksniai.

(keliamas į 3 psl.)

Tesinys.**Pradžia Nr. 22 (948)****Teisių lygibės idėja ir Romos Statutas**

Pirmoje straipsnio dalyje jau aptariau, kad 1948-aisiais apibrėžta genocido savoka yra pernelyg siaura. Dabar pasvarstykime, ar yra juridinis pagrindas ją atmesti. Dalykas tas, kad Romos Statutas nėra atskiras dokumentas, jis priklauso Jungtinių Tautų chartijos dokumentų visumai. Jau preambulėje Romos Statutas nurodo, kad jo principai ir tikslai atitinka Jungtinių Tautų chartijoje apibrėžtus principus ir tikslus. Visuotinė žmogaus teisių deklaracija (1948) yra vienas iš kertinių aktų, į kuriuos nurodo daugelis Jungtinių Tautų dokumentų. Ir suprantama kodėl. Tautų teisė, kaip ir filosofiniai jos šaltiniai, visada rėmėsi žmogaus teisėmis ir argumentavo nuorodomis į jas. Visuotinė žmogaus teisių deklaracijos įžangoje primeinama, kad Jungtinių Tautų chartija (1945) – o ji yra Romos Statuto (1998) pamatas – gina fundamentalias žmogaus teises.

Taigi, remiantis vienu pagrindinių (antruoju) „Visuotinės žmogaus teisių deklaracijos“ straipsniu, „kiekvienas žmogus turi tas pačias teises ir laisves, pripažintas šioje deklaracijoje, neprilausomai nuo jokių tą žmogų išskiriančių savybių, tokį kaip jo rasė, odos spalva, lytis, kalba, religija, nacionalinė ar socialinė kilmė, politinė ar kitokia nuomonė, jo nuosavybė, giminė statusas ar kitas statusas“. Kadangi Visuotinė žmogaus teisių deklaracija vienareikšmiškai įtraukia ir socialinę kilmę, ir politinę ar nepolitinę nuomonę kaip dalykus, kurių pagrindu diskriminacija yra nepateisinama, nėra logiška teigti, kad smerktinas sistemiškas susidorojimas tik su tam tikra žmonių grupe, o dėl kitos žmonių grupės naikinimo nusikaltėlius galima visiškai ar bent iš dalies ištisinti. Jungtinių Tautų teisinė matrica pateikia nuorodą į tai, kad žmogaus teisių redukavimas, motyvuojant socialine jo kilme ar politine pozicija, yra priešingas Visuotinės deklaracijos idėjai. Jau pats bandymas diskriminaciją nacionaliniu ar religiniu pagrindu išskirti kaip didesnį moralinį blogi negu diskriminacija socialinės kilmės ar asmens nuomonės pagrindu prieštarautų pamatinėms šios deklaracijos, taigi ir pamatinėms Jungtinių Tautų, vertybėms.

Gal kas paprieštaraus, girdi, jau pats žodis „genocidas“ nurodo į naikinimą rasiniu, etniniu ar nacionaliniu pagrindu, tad plėsti jo prasmę lyg ir prieštarautų lingvistiniams principams. Bet ši prieškaštą nesunku atremti. Pirmiausia, lotyniško ar graikiš-

ko žodžio *genus* prasmių spektras yra labai platus, todėl žodis „genocidas“ gali aprépti ne tik nacionalinės ar rasinės priklausomybės, bet ir socialinės kilmės aspektus. Antra, dabartinis genocido apibrėžimas įtraukia naikinimą religiniu pagrindu, nors religija menkai susijusi su lotyniška žodžio *genus* etimologija. Trečia, jeigu žodis *genocidas* atrodo pernelyg siauras, tada, etimologų ramybės dėlei, būtų galima vartoti tokias savokas kaip *sociocidas* ar *classicidas* – jos tiktų apibrėžti tiems atvejams, kai bendruomenė ar jos dalis sistemiškai naikinama dėl savo socialinės kilmės ir klasinės priklausomybės. Taip pat galima būtų įvesti ir *opinioncidas* savoką, kai bendruomenė ar jos dalis sistemiškai naikinama dėl to, kad laikosi tam tikrų nuostatų ir pažiūrų. Reikėtų tik nurodyti, kad *sociocidas*, *classicidas* ir *opinioncidas* yra genocidui prikygstančios kategorijos ir kad visi šie nusikaltimai teisės ir moralės požiūriu vertintini vienodai. Dėl lingvistinių dalykų nevertėtų mesti už borto moralinių principų.

Teiginys, kad genocidas yra sunkesnis nusikaltimas už sociocidą prieštarauja pagrindinei Visuotinės žmogaus teisių deklaracijos idėjai, kad žmogaus teisių ir statuso negalima atmesti jokiu to žmogaus specifiškumo pagrindu, nes visi žmonės turi lygias teises vienodai, kadyra žmonės. Teisių lygibės idėja yra žmogaus teisių diskurso pamatas nuo tada, kai šis diskursas atsirado. Iš jų nurodo ne vienas Jungtinių Tautų dokumentas. Galima sakyti, kad žmonių lygibės idėja yra fundamentalesnė už žmogausteišių idėją, nes žmogaus teisių teorijos pradininkai rėmėsi prigimtine individų lygybe. Tad jeigu vienu pagrindu padarytą žmogaus teisių laužymą vertinsime griežiau už kitu pagrindu padarytą tą pačią teisių laužymą, nusizengsime lygibės idėjai, be kurios nėra ką kalbėti ir apie žmogaus teises. Todėl genocido savoka, kaip ją šiandien apibrėžia Romos Statutas, prieštarauja esminiams Jungtinių Tautų principams, vadinsi, ir paties Romos Statuto prasmei. Kad būtų išsaugotas JT politikos nuoseklumas, reikia arba išplėsti genocido savoką, orientuojantis į Visuotinės žmogaus teisių deklaracijos antrajį straipsnį, arba Romos Statute išvardytų Tarptautinių nusikaltimų sąrašą papildyti kitais, analogiškais, kurių sunkumas būtų prilyginamas genocidui.

Jau dabar aišku, kad tarp-

Europiečių dilema**Kodėl būtina komunistinius nusikaltimus prilyginti nacistiniams**

tautinė teisė nėra nusiteikusi žūtbūt „kabintis“ į esamą genocido straipsnio formulotę. Pavyzdžiu, Tarptautinis Baudžiamasis Tribunolas pripažino, kad masiniai grupiniai moterų išprievertavimai Ruandoje yra esminis šioje šalyje vykdyma genocido elementas (Metinė JT ataskaita, 1999, § 16), nors seksualinė prievarta neįrašyta tarppenkių veiksmų, kuriuos Romos Statutas pripažista kaip genocidą.

Bet pabandykime diskusijos dėlei priūmti genocido apibrėžimą tokį, koks jis yra darbar, ir pasvarstykime, ar, remiantis šia gana siaura savoka, tikrai negalima apkaltinti genocidu komunistinio režimo. Ar tikrai yra pagrindas sakyti, kad bolševikų organizuotas Lietuvos žmonių naikinimas vyko ne pagal nacionalinį principą, kaip teigia tie, kuriems nepriūmtina nusikaltimų sulyginimo idėja?

Pradékime nuo to, kad represuodami ir naikindami Lietuvos žmones sovietai *klassinį* atrankos principą taikė nenuosekliai, nes tarp represuotų asmenų esama visų klasinių atstovų. Manyčiau, pats bolševikų abejingumas atrankos tikslumui rodo, kad klasinis aspektas jiems buvo ne pagrindinis, o antrinis. Suprantama, nebūtų neteisinga sakyti, kad nusitaikyta pirmiausia į tuos sluoksnius, kurie, klasikinio marksizmo supratimu, yra „liaudies priesi“ – tai turtingi žmonės, intelligentija, ūkininkai, valstybės tarnautojai ir dvasininkija. Panašu, kad toji „liaudies priesi“ kategorija yra identiška „imperijos priesi“ kategorijai. Juk šviesuomenė, dvasininkija, laisvi verslo ir ūkio atstovai yra kiekvienos tautos struktūrinis stuburas, taigi atranka nebūtinai buvo klasinė. Oponentai galėtų ir vėl paprieštarauti, esą visiškai nesvarbu, ar buvo atrenkama pagal priesiskumą proletariatui, ar pagal priesiskumą Rusijos imperijai, nes genocido savoka vis tiek taikytina tik tuo atveju, jei lietuvių būtų represuojami vien dėl to, kad jie yra lietuvių. Iš tokio prieštaravimo logiškai sekėt: jeigu atranka vykdoma kokiui nors kitu principu nei nacionalumas, tai jau automatiškai paneigia atranką pagal tautinę priklausomybę. Ar tokia prieštarauta teisinga? Tarkim, bolševikai būtų nusprendę, kad reikia naikinti tik lietuves moteris, nes jos mažiau spyriojasi, o tautos gyvybingumas vis tiek bus neabejotinai pakirstas, – argi iš to darytina išvada, kad naikinimas vyko lyties, o ne nacionaliniu pagrindu? Aišku, kad ne.

Antrinis atrankos aspektas

Eglė WITTIG-MARCINKIČIŪTĖ

priklausomybę ir politinę nuomonę, jeigu Ruados gyventojų genocidas nebuvu paneigtas, nepaisant to fakto, kad atranka vyko pagal lyti ir politinę laikyseną?

Kitas argumentas tų, kurie neigia lituanocido tapatumą genocidui, yra tokis: net jeigu bolševikai ir naikinolietuvius nacionaliniu pagrindu, vis dėlto lituanocidas nebuvu toks baisus kaip holokaustas, nes bolševikai bent jau nebandė sunaikinti visų lietuvių, o naciai siekė sunaikinti visus žydus. Antai filosofas Andrius Bielskis (Andrius Bielskis, Neprisažinę Holokausto neprisiūsime atsakomybės už šią tragediją, www.delfi.lt, 2010 m. gruodžio mėn. 10 d. Kiti Bielskio teiginiai taip pat paimtis iš šio straipsnio.) „moraliniu nejautrumu“ apkaltinės visus, kurie siekia komunistinius nusikaltimus sulyginti su nacistiniais, rašo: „*„Neau Lietuvos išsilavinusi visuomenė yra tiek moraliai nejautri, kad nesuvokia, kokio masto nusikaltimas buvo Holokaustas? Iš kur mūsų pažiūrose yra tiek daug savo skaudžių žaizdų sureikšmino, jog nerandame jėgų vineareikšmiškai ir be jokių „bet“ pripažinti akivaizdžią tiesą: Sovietų Sąjungos vykdytas genocidas prieš Lietuvos gyventojus negali prilygti nacių vykdytam Holokaustui.“*

Priekaištą Lietuvos visuomenei, kuri yra išsilavinusi, bet „moraliai nejautri“, Bielskis, regis, bando pagrasti tokiu sakiniu: „*Nacistinė Vokietija siekė fiziškai sunaikinti visus Europos žydus vien dėl to, kad jie buvo žydai.*“ Iš to lyg ir išeitų, kad, Bielskio manymu, žydų holokaustas buvo nepalygintai didesnis nusikaltimas už bolševikų vykdytą lietuvių ir kitų tautų genocidą todėl, kad naciai planavo pilną genocidą, o bolševikai apsiribojo *daliniu* genocidu.

(bus daugiau)
„Kultūros barai“
2011 m. Nr.2-4

LPKTS Anykščių filialo susirinkimas

Gegužės 28 dieną į LPKTS Anykščių filialo atskaitinį rinkiminį susirinkimą atvyko nemažai narių. Filialo pirmininkė Prima Petrylienė savo metinėje ataskaitoje apžvelgė nuveiktus darbus bei šių metų planus.

Filialo metinę finansinę ataskaitą pateikė Vanda Banionytė. Buvo atliktas filialo finansinių patikrinimas. Pažeidimų nerasta.

I LPKTS Anykščių filialo pirmininko postą buvo pasiūlyti du kandidatai: Gerimantas Keklauskas ir Prima Pet-

ryliene. Pirmajam kandidatui atsisakius, vienbalsiai išrinkta Prima Petrylienė. Filialo pirmininkė tės jau pradėtus ir suplanuotus filialo darbus.

Išrinkta nauja filialo taryba.

Vyko filialo narių pasiskymai, diskusijos. Susirinkimo pabaigoje įvyko neplaunuotas koncertas – buvusių tremtinii choras padainavo keletą patriotinių dainų. Jas lydėjo gausūs plojimai, o tremtinii himną sugedojo me visi kartu susikibę rankomis.

Liudvika DANIELIENĖ

Lietuva paminėjo trėmimų pradžios 70-metį

Gedulo ir Vilties dieną Seime paminėta trėmimų pradžios 70 metų sukaktis. Iškilmingo minėjimo, skirto Laisvės gynimo ir didžiųjų netekčių atminimui, metu susirinkusių esamų ir buvusių valstybės vadovų, Seimo narių, užsienio šalių diplomatų, buvusių tremtiniių, politinių kalinių, Lietuvos partizanų – visų kartų Laisvės kovų dalyvių akivaizdoje kalbas sakė Seimo pirmininkė I. Degutienė, Vilniaus arkikatedros vikaras kunigas S. Bužauskas, buvusi mažoji tremtinė, o dabar vyriausioji Seimo narė prof. V. M. Čigrievienė, istorikas akademikas A. Tyla, Seimo narys ir Neprikalauomybės Akto signataras V. Žiemelis, Žydų bendruomenės tarybos narys, Buvusių getų ir koncentracijos stovyklų kalinių sąjungos pirmininkas T. Jafetas ir „Misija Sibiras“ dalyvis P. Mieželis.

Seimo pirmininkė I. Degutienė savo kalboje priminė, kad šie metai yra paskelbtai Laisvės gynimo ir didžiųjų netekčių atminimo metais ir kvietė pagerbti visų laiką Lietuvos Laisvės aukas: „Mūsų karius, partizanus ir nekaltais nužudytais civilius žmones; visus, užgesusius tremtyje ir priverstinių emigracijoje; visus fiziškai ir dvasiškai suluošintus sovietinio režimo per ilgus okupacijos dešimtmečius; visus, savo sąžine ir kūnais gynusius Lietuvą ir jos žemę prieš dvidešimt metų“. Pasak jos, tokie prisiiminimai ir paminėjimai yra geriausias atsakas tiems, kurie niekina lietuvių tautos pasipriešinimo paverčėjui simbolius – rezistencijos judėjimą, žuvusius kovoje už Lietuvos valstybės laisvę ir neprikalauomybę.

Ji pabrėžė, kad Lietuvos tragedija buvo ne vien lietuvių tragedija: „Tremiamai ir naikinami buvo visų Lietuvoje gyvenusių tautybių žmonės: lenkai, žydai, rusai ir kiti. 1941 metų birželio viduryje buvo ištremta daugybė Lietuvos piliečių, o jau po savaitės prasidėjės nacių ir sovietų karas atnešė kitą tragediją – holokaustą“.

Šią jubiliejinę Gedulo ir Vilties dieną Seimo pirmininkės paryškintą tarptautinį tragedijos mastą apžvelgė Žydų bendruomenės tarybos narys T. Jafetas. Jis sakė trokštantis ir siekiantis, kad tai daugiau niekada nepasikartotų, kad žmonės nebūtų rūšiuojami pagal socialinę padėtį arba kilmę, pagal rasę ar tautą, kad santykiai tarp valstybės piliečių būtų geranoriški ir pakantūs: „Kiekvienoje kartoje būna gerų žmonių, bet būna ir blogų. Mūsų šventas uždavinys – auklėti būsimas kartas, kad gerų žmonių būtų daugiau, o blogi žmonės neturėtų progos pasireikšti, kaip tai buvo anuo metu“.

Galbūt tikrai vertėjo i lietuvių tautos tragiską patirtį 70-mečio proga pažvelgti žydų akimis, nes kitų pranešėjų kalbos nebuvavo kuo nors išskiriavimės: vis tas pats „grubus beldimas

nakti į duris“, „nepakeliama kelionė“ ir „žiaurios gyvenimo sąlygos prie ledjūrio“, vis tos pačios frazės apie trispalvių, perrištų juodais kaspiniais, simboliką...

Seimo narė prof. M. Čigrievienė, teigusi, kad niekas nesugebės iš mūsų atminties ištinti šios žiaurios patirties, lakoniškai pasakojo: „1939 metais pradėjo temti Lietuvos padangę. 1940 metais ji visai aptemo... Prasidėjo areštai, o 1941 metų birželio 14 dieną – ir žmonių trėmimai. Galima teigti, kad Lietuvoje nėra né vienos šeimos, kurios nebūtų palietę 1941-ųjų ar vėlesnių pokario metų trėmimai. Jie palietė mane ir visą mano šeimą. Tėvams teko labai sunkiai dirbti, išgyventi išsiskyrimą, badą, šaltį ir pažeminimus. Nežiūrint visų sunkumų, išgyvenome ir sugrįzome į Lietuvą“.

Seimo narys V. Žiemelis, kalbėjęs opozicijos vardu, pasidalino išpuoždžiais po kažkada perskaitytų 1941 metų tremtinės atsiminimų, kurie ji vertė „sustingti ir galvoti“, iš kur jie sėmėsi stiprybės tai ištverti? Toliau savo kalboje jis miglotai užsiminė ketinąsi siūlyti istatymų pakeitimus buvusių politinių kalinių ir represuotųjų žmonių naudai.

Kunigas S. Bužauskas, keliauęs su jaunimo grupė į piligriminę kelionę po tremties vietas simbolišku pavadinimu „atmink“, ir 2010 metų ekspedicijos „Misija Sibiras“ dalyvis P. Mieželis dalijosi išpuoždžiais iš tolimojo ir atšiauraus Sibiro.

Akademikas A. Tyla perskaitė išsamų mokslinį pranešimą, privertusiu suvokti Lietuvos valstybės svarbą tau-tai išlikti. Akademikas apgailestavo, kad „Lietuvos nacionaliniai teatrų tebesprendžia „Dédés Vanios“, „Vysnių sodo“ išgyvenimus, bet neranda laiko, vietas ir tematikos šiai mūsų dramai pavaizduoti dramaturgijoje ir scenoje“, – ši jo frazė sulaukė iškilmingo minėjimo dalyvių ovacijų.

Po iškilmingo posėdžio, jo dalyviai ir svečiai persikėlė į Neprikalauomybės aikštę vėliauose pakėlimo ceremonijai. Vėliau gausia eisena patraukė Gedimino prospektu prie Genocido aukų muziejaus. Čia žodži tarė šalies Prezidentė Dalia Grybauskaitė, pabrėžusi, kad prieš 70 metų prasidėjė masiniai trėmimai ir represijos skaudžiai palietė beveik kiekvieną šeimą. Pasak Prezidentės, žiauriausiomis priemonėmis ir persekiojimais siekta palaužti tautą, išauginti žmones, padaryti juos paklusnius ir bevalius. Tačiau nepalūsta – tauta liko gyva ir tapo dar stipresnė: „Represijos ir persekiojimas yra bejėgiai prieš Laisvės dvasią. Kraupiausiomis sąlygomis išgyvenę tremtiniai stiprina mūsų tikėjimą teisingumu ir meilę Tėvynei. Išlikti gyvam ir tikėti, kad teisybė laimės – tai žmogaus tvirtybės irodymas ir žmogiškumo triumfas.

(keliamas į 7 psl.)

Istorija liudija

(atkelta iš 1 psl.)

LPKTS valdybos pirmininko vaduotoja, 1941 metų tremtinė Jūratė Marcinkevičienė kalbėjo apie lietuvius, atsidūrusius prie Laptevų jūros. Ji atkreipė dėmesį, kad 1941-ųjų trėmimas skyrėsi nuo kitų, vėlesnių, nes nuo šeimų buvo atskiriami vyrai ir išvežami į lagerius, o ištremtieji atsidūrė negyvenamose sąlygose, jie tremtyje prabuvio ilgiausiai, jų vaikus buvo siekiama nutautinti labiausiai. Ji

priminė Lietuvos užsienio reikalų ministro Juozo Urbšio šeimos, kitų Lietuvai nusipelniusiu žmonių likimą. „Negalima pamiršti trėmęjų, pritarusiuju ir pasirašiusiu įsaką ištremti Lietuvos gyventojus. Tai – A. Sniečkus, J. Paleckis, M. Gedvilas, A. Guzevičius, A. Gailiavičius ir kiti. Juk iš šios tremties negrįžtais daugiau kaip 55 procentai žmonių...“ – sakė J. Marcinkevičienė.

Lietuvos gyventojų genocido ir rezistencijos tyrimo centro Atminimo programų skyriaus vyr. specialistė Violeta Životkevičiūtė pasakojo apie Kraslago lagerį, į kurio Rešotų dalį 1941 metais buvo atvežti daugiau kaip 2200 Lietuvos gyventojų. Dauguma jų – tremiant atskirti nuo šeimų vyrai. Tik du procentus sudarė moterys su vaikais. Sie žmonės buvo kalinami be teismo nuosprendžio. Varginančios darbo sąlygos, menkas maistas buvo didelio mirtingumo priežastis. 1942 metais kas dieną mirdavo po 10–12 politinių kalinių. Iš viso Kraslage žuvo per tūkstantį 1941 metais iš Lietuvos išvežtų žmonių.

LPKTS pirmininkas dr. Povilas Jakučionis apžvelgė patriotinio ugdymo problemas. Jis sakė, kad šiai metais Lietuvos politinių kalinių ir tremtiniai sąjunga numatė surengti keturių konferencijas istorijos mokytojams. Dvi jau įvyko Klaipėdoje ir Marijampolėje, trečia vyksta dabar Kaune, o

ketvirta planuojama rudenį Panevėžyje. P. Jakučionis pasidžiaugė, kad ši LPKTS pradėtą švietėjiską darbą tėsia Lietuvos gyventojų genocido ir rezistencijos tyrimo centras, Vilniaus pedagoginis universitetas, savivaldybių Kultūros skyriai, mokytojų metodininkų būreliai, įvairiose pasipriešinimo istorijos konferencijose per metus dalyvauja apie tūkstantis pedagogų – tai ketvirtadalis visų istorijos mokytojų. Tik kyla klausimas – ar konferencijose dalyvauja vis kiti istorijos mokytojai, ar tie patys entuziastai?

„Ministerija siūlo neformalųjį patriotinį ugdymą, bet jam neskiria lėšų. Taip pat siūlo patriotiniu ugdymu skirti dalį pilietinio ugdymo pamokų. Mes reikalaujame, kad šios pamokos vyktų atskirai ir būtų priva-lomos, nes užklasinius darbas – savanoriškas, grįstas geranoriškumu“, – sakė P. Jakučionis.

Tautos tremties istorijos mokymo patirtimi daliųsi Kau-no Kazio Griniaus vidurinės mokyklos mokytoja ekspertė Lina Kostukovičienė

ir KTU Vaižganto vidurinės mokyklos mokytoja metodininkė Asta Pranaitytienė. Jos tvirtino, kad i tautos istorija geriausia eiti per vieno asmens ar šeimos, geriausia – savo, kaimynų, pažystamų, istoriją.

Vytauto Didžiojo universiteto studentas Simanas Jazavita išdėstė jau nosios kartos požiūrį į 1941 metų trėmimus. Jis sakė: „Gaila, kad dalis vi suomenės linkę numoti ranka į prieš 70 metų vykusius įvykius, daugelis nori nusisukti nuo istorijos. Deja, istorija linkusi kartotis, todėl ją būtina žinoti. Ir džiugu, kad yra žmonių, norinčių žinoti savo tautos istoriją. Jau nimas semiasi jėgų iš didvyrių, išken-tutusių represijas, išgyvenusių tremtyje, bet išlaikiusių viltį.“

Jolita NAVICKIENĖ

Seimo narys prof. Arimantas Dumčius pateikė skaudžią „juodojo birželio“ statistiką

Gedulo ir Vilties dienos minėjimas Kaune

(atkelta iš 1 psl.)

Kauno vicemeras Stanislovas Buškevičius pabrėžė siekį, kad Europa bei Rusija pripažintų mūsų tautos genocidą, taip pat kalbėjo apie pastangas, kurias kiekvienas mūsų bei valdžia turėtų dėti, kad suvaldytume emigraciją. Kauno miesto tarybos narys Andrius Kupčinskas išreiškė pagarbatą politiniams kaliniams ir tremtiniam bei apgailestavio dėl pasaulio nepripažintamo genocido.

Padėjus gėlių prie Nežinomo kareivio kapo ir „Laisvės“ paminklo minėjimo dalyviai išvyko į Kauno gele-

žinkelio stotį, kur taip pat padėjo gėlių prie traukinio bėgių, kuriais 1941 metų birželio 14 dieną prasidėjo Lietuvos žmonių kančių kelias. Kauno tremties ir rezistencijos muziejus pakvietė į Geležinkelio stoties keleivių laukiamojoje salėje visą vasarą veikiančią fotografijų parodą „Iš Sibiro padangės“. Petrašiūnų kapinėse, Lietuvos kančių memoriale, susirinkę pakvieti susikaupimo valandėlei. Vakare LK Kauno įgulos karininkų ramovėje koncertavo muzikos ansamblis „Ainiai“.

Rasa DUOBAITĖ-BUMBULIENĖ

Energetinė nepriklausomybė ar politikos vingrybės

Lietuvos Respublikos Seime pradedama svarstyti Vyriausybės pataisyma energetikos strategija. Tai labai reikšmingas dokumentas, kurio pavadinime atsirado žodis „nepriklausomos“. Jei bus pritarta – turėsime naujų kokybę.

Ankstesnės vyriausybės energetikos plėtrą daugiausiai siejo su Rytų kaimynais, laukė pinigų iš Europos Sąjungos, bet laiku nepasiruoše Ignalinos AE uždarymo pasiekimams švelninti, sistemos efektyvumui didinti. Kai pastaroji Vyriausybė émési ryžtingesniu veiksmu padėciai taisity, sukilo opozicijos politinės jėgos ir vadina laisvoji spauda su vienu šūkiu – nuversti, bet ne Lietuvos naujai išspręsti.

Tarp daugelio strategijoje keliamų klausimų ypač pabrėžiami energijos tausojimo, alternatyvių energijos išteklių naudojimo, duju tiekimo ir kiti klausimai.

Energetinės priklausomybės priežastys

Baltijos valstybės (Lietuva, Latvija, Estija) – Europos Sąjungos narės ir Šiaurės Atlanto sąjungos dalyvės – iki šiol yra Rusijos energetinės kolonijos, kurias, ypač Lietuvą, galima spausti už nepaklusnumą duju tiekėjui: Europos Sąjungos direktyvų diegimą, mažesnį duju naudojimą ir t.t. Kita vertus nutylima, kad Baltijos valstybių ir Lietuvos energetiniai pajėgumai jau dvidešimt metų naujodami Rusijos elektros energetinės sistemos darbo režimams gerinti, negaujan būtino atlygio.

Kuro-energetinio balanso požiūriu Lietuva pažeidžiamiausia tarp visų Europos Sąjungos valstybių. Alternatyvus duju tiekimas per būsimą Klaipėdos suskystintų duju terminalą žymiai pagerintų padėtį. Tokio terminalo istorija siekia 1992 metų vidurių, kai vyko konfidencialios derybos su Alžyro kompanijomis. Tada „Gazprom“ priešiška reakcija išgąsdino mūsų dujininkus. Dar nebuvo nei ES, nei NATO. Šiuo metu atsirado galimybės gauti tokias dujas iš Norvegijos ir JAV. Ypač patraukli JAV išsivinta suskystintų duju gavimo technologija iš žemės padermių (skalūnų), juolab, kad tokios padermės glūdi Lietuvos pietvakariuose. Be to, tos dujos 30–50 proc. pigesnės už „gazpromines“.

Turime kardinaliai keisti

energetinių išteklių struktūrą, įveikti atsilikimą iš to laiko, kai murkdėmės su savaja atomine elektrine, parduodami elektros energiją į Rytus žemai savikainos, o kaimynaistatė modernias elektrines ir taupė kurą.

Baltijos valstybėse iki šiol naudojamas Rusijos elektros dažnis, reguliuojamas centralizuotai iš Volgos upės hidroelektrinių. Europinio elektros dažnio standartas – lankstesnis ir veiksmingesnis, nes reguliuojama decentralizuotai, – kiekvienoje elektrinėje. Todėl Baltijos valstybėms prisijungti prie Europinių (tame tarpe Lenkijos) elektros tinklų galima tik per specialius dažnio keitiklius, kurių kaina yra kelių šimtų milijonų JAV dolerių eilės.

Tenka priminti, kad Vidurio Europos valstybės, dabar ES narės, irgi priklauso elektros energetinei sistemai „Mir“ su dispečeriniu centru Prahoje ir rusišku dažnio standartu. Atgavusios pilną nepriklausomybę po 1989–1991 metų politinių pasikeitimų tos šalys per penkeriems metus perėjo prie Europinių dažnio standartų.

Baltijos valstybių elektros energijos specialistai jau prieš gerą dešimtmetį yra paskaičiavę, kad elektrinių įrangos papildymui ir decentralizuoto dažnio reguliavimui iđiegti reikėtų apie 48 milijonų JAV dolerių. Tai palyginti nedidelė suma visoms trimis valstybėmis, nes vien numatomam elektros tinklų sujungimui su Lenkija reikės dažnio keitiklio, kainuojančio keturis–penkis kartus brangiau. Dėl to pabrangs elektros energijos savikaina, ji būtų mažiau konkurencinga rinkoje.

Perėjus prie Europinių dažnio standartų, sustiprėtų mūsų politinė nepriklausomybė, o Rusijai tektų investuoti nemažas lėšas, pertvarant savo elektros tinklus, įtampos reguliavimo įrangą ir kita. Rusijos ir Baltarusijos ketinimai apjuosti Lietuvą tariamai ypač saugiu atominių elektrinių žiedu turėtų sumžeti įvertinus tai, kad ir dažnio keitiklių kaina būtų jų galvos skausmas, įtakojantis jų gaminsimos elektros energijos savikainą brangimo link. Atominės didvalstybės ambicijos – gražu, bet, anot rusų patarlės, pinigai mėgsta skaičiavimą.

Reikalingas politinis sprendimas, kad būtų galima kreiptis į Europos per davimo tinklų sistemos operatorių (ENTSO) gauti elektros tinklų prijungimo sąlygas.

Gaila, kad mūsų valdžios struktūrose dar nėra aiškus požiūrio šiuo klausimu. Bandoma aiškinti, kad baigiami būtini paruošiamieji darbai studijos: labai keista, net bandoma remtis buvusios vyriausybės darbais, bet ar ne anos valdžios atstovas tiems klausimams atstatydintas dėl priešiškos veiklos? Štai kur iškyla išmanymo nesklandumas. Santykuose su Rytų didvalstybe yra daug visai nespindžiamų arba net vasališkai suvokiamų klausimų.

Atominės jégainės ateitis

Lietuvių stojant į Europos Sąjungą iškelta sąlyga uždarysti Ignalinos AE, kaip ypač pavojingą objektą. Tačiau nebuvo išnaudotos ES suteiktos galimybės pertvarkyti Lietuvos energetiką, kad nebūtų sunkumų uždarius IAE. 2011 metais baigiamas statyti modernus 400 MW energetinių blokas neatstoja mūsų praradimų. Naujos darbo vietas reikalauja energijos ir įrangos jai gaminti. Net besibaigiančios krizės sąlygomis Lietuvos poreikis elektros energijai viršija 10 miliardų kilovatvalandžių, o maksimali galia yra beveik 2000 megawatt. Reikėtų 25 Kauno hidroelektrinių, o kad dirbtų Kruonio HAE, jos užkrovimui reikia beveik 1,5 karto daugiau energijos nei ji pagamina. Neužteks šiukslių, medžio atliekų ar po visą Lietuvą išdėstyti vėjo jégainių, kad išsiverstume be gamtinių dujų, kito iškastinio kuro, urano, neužteks ir stogų ploto saulės baterijoms pastatyti. Net Europos Sąjunga, kur alternatyvioji energetika mums sukelia pavydą ir yra pavyzdys, siekia turėti 20 procentų alternatyvos nuo bendro energijos kiekinio,

Lietuvos ekonomika irgi neišsivers be modernios atominės elektrinės, gal net IV kartos. Iki to laiko bus įvertintos Fukušimos AE Japonijoje avarijos pamokos, nūrimas aistros Europoje prieš atominę energetiką, nes atsiaras saugesnės sistemos. Jau paskelbta, kad dvi JAV–Japonijos kompanijos ketina investuoti į Visagino AE, kad bloko galia bus 1300 MW, Lietuva turės 34% akcijų.

Ar būsimoji Visagino AE tikrai turės beveik IV kartos įrangą – derybininkų išminties ir sąžinės reikalas, nors mūsų pusės kvalifikacija tenka abejoti. Energetikos klasika turi savo dešinius ir plonybes. Žurnalistinių vingrybių nepakanka. Lietuvos ketinimai pasta-

tyti galingą AE šalia uždarytos Ignalinos AE faktiškai atkartoja seną sovietinę elektros energetinę sistemą, tik ši kartą gerokai modernesnę ir ne už rusiškas investicijas. Finansinis krūvis dėl naujos AE gali būti sunkiai pakeliamas Lietuvos visuomenei, o energetinė nepriklausomybė bus iliuzija, nes visi elektros parametrai lieka tie patys – rusiški.

Kadangi būsimoji Visagino AE nėra kokio mažo miestelio projektas, o tarpvalstybinis objektas, jis vykdant reikią gerokai pasistebti, kad pamatyti, kas darosi aplinkui. Lietuvos energetikos problemos spręstinos Europos Sąjungos, o ne tik strateginių partnerių rėmuose. Reikėtų blaiviai pasverti Rytų kaimynų ambicijas, pamodeliuoti tikruosis jų siekius ir galimybes. Rusijoje nuo senų laikų, ypač sovietų valdymo metais ir šiaisiai laikais sudėtingos problemas, tame tarpe strateginiai klausimai, energetikos plėtra sprendžiamos Mokslo akademijos institutuose. Tai nereiškia, kad apsieinama be valdžios įsikišimo, bet kaip taisykle nulemia protas. 2010 metų duomenimis, patvirtintais žinomu rusų spzialistų, iki 2030 metų statyti naujas atomines elektrines Rusijos vakarinėje dalyje ir Baltarusijoje nebuvo numatyta. Jeigu 2011 metais politikai skelbia apie šias statybas, galima įtarti apie kitokio pobūdžio darbus, gal net naujų karinių objektų atsiradimą. Sunku patikėti, kad norima prikelti daugiau nei keturių dešimčių metų senumo projekta statyti atominę elektrinę Karaliaučiaus srityje ir tiekti elektros superaukštostas įtampas (virš 1000 kV) linija į Rytų Vokietiją.

Jeigu Karaliaučiaus AE (prie Ragainės) nėra karinis objektas, bet skirta elektros energijai gaminti, jos atsiradimas išeliminuotų Lenkiją iš Visagino AE partnerių. Prieš keletą metų Karaliaučiuje pastatyta ir ką tik išplėsta nauja moderni koogeneracinė elektrinė gauna gamtines dujas per Lietuvą.

Kai kurie užsienio specialistai Rusijos aktyvumą AE statyboje bando sieti su Lietuvos neveiklumu, atsilikimu laike ir mažu finansiniu patrauklumu užsienio bankams. Bet tai tik nuomonė, jų gali būti įvairių.

Turėkime kantrybės išsiaiškinti, suburkime specialistus veiklai. Mūsiškiai turėti daugiau meiles savajam kraštui.

Arimantas DRAGŪNEVIČIUS

Sveikiname

Garbingo 90-ojo jubilejaus proga sveikiname Bronių TALAIKIĮ, buvusį Magadano lagerių politinį kalinių, karį savanorių, su pasiaukojimui dirbusį Lietuvos kariniuomenės savanorių medaliu, 1991 metų sausio 13-osios atminimo medaliu, III laipsnio Šaulių sąjungos pasižymėjimo ženklu „Už nuopelnus Šaulių sąjungai“.

Linkime stiprios sveikatos, ilgų gyvenimo metų ir Dievo palaimos.

Dukterys su šeimomis, vaikaitės su šeimomis, provaikaičiai ir artimieji

85-ojo gimtadienio proga nuoširdžiai sveikiname ilgametį, aktyvų LPKTS Šiaulių filialo tarybos narį Gediminą KELMELĮ. Linkime sveikatos, stiprybės, kantrybės ir Dievo palaimos, dirbant gražius ir didelius darbus mūsų brangiai tėvynei.

LPKTS Šiaulių filialas

65-ojo gimtadienio proga sveikiname LPKTS Kretingos filialo narę Reginę BENETIENĘ ir linkime ilgiausių metų, sveikatos ir Dievo palaimos.

LPKTS Kretingos filialas

2011 m. birželio 17 d.

Tremtinys

Nr. 23 (949)

5

Sveikiname

Garbingo 80-ojo jubiliejaus proga nuoširdžiai sveikiname būvusią politinę kalinę, LPKTS Šilalės filialo pirminkę, Šilalės rajono tarybos narę Teresę ŪKSIENĘ, gražiausius jauystės metus praleidusią Archangelsko srities Puksozero ir Permės srities Gaivos lageriuose, daugybę metų vykdantį žuvusiųjų valią, po kruopelę renkančią skaudžiausią mūsų šalies istoriją.

Linkime energijos ir sveikatos visiems darbams atlkti, ypač buriant Lietuvos mylėtojus, jamžinant žuvusiųjų už Tėvynės laisvę atminimą, raštinio palikimo rinkimą ir leidimą.

**LPKTS valdyba,
LPKTS Šilalės filialas,
Lietuvos laisvės armijos karių ir rėmėjų sąjunga**

Pirmojo trėmimo 70-mečio sukakčiai

Gyvenimas prie Lenos

Nepriklasomybė – žodis talpus. Tai gyvenimas laisvoje tévynéje, be smurto, be pažeminimo, kai meilė protévių žemei – mūsų širdyse, ugnis amžinoji – mūsų akyse ir kai savo kilniais darbais gausini tévynės aruodus. Lietuvio ižadas – gyventi pagal dešimtę Dievo įsakymų.

Po tautos aneksijos Rytų basakojai okupantai parėdys marškonémis „rubashkomis“, su lopais ant alkūnių ir lopytomis kelnėmis gviešesi išrauti iš tautiečių sąmonės visa, kas lieťiui šventa, amžina, gražu. Griovė, naikino kultūrines tautines vertybes. Išvartė pakelių kryžius, rūpintojelius. Sunaiķino Lietuvos didžiaviriam pastatytus paminklus, išgrobstę žmonių užgyventą turtą, trémė ir žudė nekaltus: tiek jauną, tiek seną, tiek vaiką.

„Gerai prisimenu tą 1941-ųjų birželio 17-osios siaubo naktį, kai buvome ištremti į tolimalę Šiaurę, prie Lenos krantų, kur mūsų šeimą atbogino ir paliko pražūčiai po atviru dangumi“, – pasakojo Vitalis Staugaitis.

„Gal skaitytojui smalsu sužinoti, kuo „nusikalto“ mūsų šeima tarybiniam ubagui? Papasakosiu.

Prosenelis Mykolas Staugaitis Šakų apskrityje valdė 25 hektarų ūki. Jo sūnus Vincas Šeimininkavo 86 hektarų palivarke prie Paluobių miestelio. Senelio brolis Justinas Staugaitis – Telšių vyskupas, Vasario 16-osios Akto signataras, karys savanoris. Kitas brolis Antanas Staugaitis – Marijampolės miesto burmistras. Tai už tokį giminės „nusikaltimą“ mūsų šeimą ištremė prie Lenos žiočių ir paliko pražūti bado, šalčio ir kančių glamonėje, po atviru dangumi.

Tėvai vestuves atšoko 1922 metais. Jiems gimė: Romas – 1924 metais, aš, Vitalis – 1929 metais, ir Darius – 1939 metais.

Nepriklasomybės metais mano tėvai gyveno Alytaus apskrityje, tėvas dirbo sekretoriumi Alovės valsčiuje. Dar

caro laikais baigės gimnazijos katurklasę mokėjo rusų ir lenkų kalbas, buvo pasiūstas į Eišiškės valsčių sekretoriaus pareigoms.

Po pirmos rusų okupacijos tévą kažkas išdavė, suėmė ir prie Valkininkų nušovė (1941 metų birželio 20 dieną). Apie tévą žūtį Valkininkų klebonas pranešė vyskupui Justinui Staugaičiui.

Gyvendamas Trofimovsko saloje prie Kamčiatkos, Alentos salų, kur neužsalda vo vañdūo, daug ką išmōkau: medžioti meškas, gaudyti ruonių, žvejoti po ledų ir į tinklus įvilioti jūrų vėplius. Šie stambūs žinduoliai sverdavo iki trijų tonų, o jų ilgos ilty svérė po tris kilogramus. Jų mėsa ir taukai – evenkų ir čiukčių pagrindinis maistas.

Gyvendamas Tit Aruose mačiau įspūdingas ledo lyčių kovas. 1952-ųjų žiemą atūzė uraganas, net vietiniai stebėjosi, nebuvo matė – didžiulės ledo lytys slinko Laptevų jūros link, viena ant kitos lipo, sudarydamos ištisus ledų kalnynus: čežėjo, ūžė, grūmėsi, skilo.

Iš Trofimovsko salos dalį tremtinių atbogino į Tit Arus. Cia šiauriniai vėjai ir pūgos kiek švelnesnės, bet gilioji Lena išaldavo iki dviejų metrų gylio. Atšilus orams Lenos vanduo pakildavo iki 32 metrų. Slinkdamis į jūrą ledai atrodė siaubingai. Lytis traiškė lyti, lyg būtų susipykusios, norėdamos užsiimti patogesnę vietą.

Kai šeimą ištremė į tolimalę Šiaurę, man éjo trylikti metai. Toks jaunas aš tada numiriau... Atrodo, išéjau į tolimalę prie blandos šalij, iš kur sugržiti negalima. Kur nežydi sodai, negirdi paukščių alaso, kai tau į sielą smelkiasi vien sopuly: iš ledo, samanų, žolės, iš speiguoto véjo gūsių, iš gilio sniego pusnies, iš kurios, atrodé, neišeisi, neišbris, nepakils.

Po septyniolikos nelaisvės metų ir mūsų šeima atgavo teisę grįžti į Lietuvą.“

Albinas SLAVICKAS

Partizanų bunkeriu beieškant

Visoje Lietuvoje tradiciškai keliaujama partizanų takais, lankant žymesnes kovų, žūties, slėptuvų ar bunkerų vietas. Priekulės Laisvės kovų ir tremties muziejus ir šiomet teikė projektą Klaipėdos rajono savivaldybės kultūros veiklos programai. Projektas „Partizanų bunkerų paieška“ gavo finansavimą lankstinkuko leidybai. I kelionę pakvietėme Priekulės Ievos Simonaitytės gimnazijos, Pašlūžnio pagrindinės mokyklos moksleivius bei Klaipėdos apskritys jūros šaulių 3-iosios rinktinės jaunuosis šaulius.

Pasirinkome nesudėtingą maršrutą: tris vietas Klaipė-

rienę, neatsispryreme jos kvietimui paragauti šiūmetinio medaus. Sodelyje skanavome medų, vaišinomės naminiu pyragu. Atsisekinę su svingančia šeimininke, riedėjome į Liepaičių kaimą. Pravažiavome senasias Liepaičių kapinaites, kurių kalvoje tarp didelių ažuolų stovėjo pilki mediniai kryžiai. Pasiekę kelraštyje stovintį tipinį LGRTC atminimo ženklinę, skirtą žuvusių Rambyno (Pilies) būrio partizanui Jonui Juškai-Šarvuočiui atminanti, sustojome, nes norėjome pažiūrėti buvusių bunkerio vietą. Tolėliau nuo kelio, pažiūrėjome keičiamą eglutę. Bunkeris buvo keturvietis, nors, reikalui esant, tilpdavo ir daugiau žmonių. Šio bunkerio saugumiečiai neaptiko, todėl iš likusios medžiagos ir pagal liudininkų pasakojimus atkurtas beveik tiksliai, tik kiek mažesnis.

ninkės Rūta Ciparienė ir Jadvyga Šikšnienė. Kvėpavome gaiviu miško oru, akys krypo į abipus tako žydičias pakalnutes ir kitus žolynus. Bunkeriu partizanai pasirinko natūralią miško kalvelę. Joje iškasė tipinę 2 x 2 x 2 metrų duobę, sienas ir lubas padarė iš apvalių rastelių. Ilipimoanga buvo viršuje, iþprastai maskuojama keičiamā eglute. Bunkeris buvo keturvietis, nors, reikalui esant, tilpdavo ir daugiau žmonių. Šio bunkerio saugumiečiai neaptiko, todėl iš likusios medžiagos ir pagal liudininkų pasakojimus atkurtas beveik tiksliai, tik kiek mažesnis.

Žygio dalyviai prie buvusių Veiviržėnų saugumo būstinių

Žygio dalyviai prie buvusių Veiviržėnų saugumo būstinių

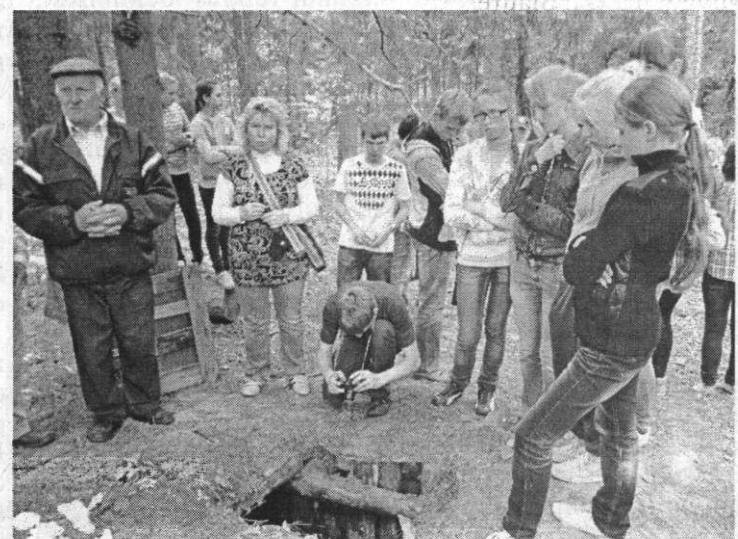
dos rajono Veiviržėnų seniūnijoje ir vieną Šilutės rajono Švėkšnos seniūnijoje. Siose seniūnijoje veikė Kęstučio apygardos partizanų junginiai. Gegužės 30-osios rytagių pajudėjome į Priekulės kartu su jaunaisiais šauliais, atvykusiais iš Klaipėdos. Veiviržėnuose prie mūsų prisijungė pašlūžmiškiai. Kaimo keliais ir takeliais riedėjo du mokykliniai autobusiukai ir lengvasis automobilis. Trumppai stabtelėjome prie buvusių Veiviržėnų saugumo būstinių. Liudininkas, partizanų ryšininkas, Vaclovas Riauka-Léktuvas prisiminė pokario įvykius, parodė, kur buvo niekinami partizanai. Toliau pasukome į Tarvydų kaimą pas Oną Lygnugarienę, kurios sodybos ūkiname pastate ir rūsyje buvo įrengtos partizanų slėptuvės. Jose glausdavosi Rambyno (Pilies) būrio partizanai. Kartu su ja važiavome į Rusinų kaimą, kurio pradinėje mokykloje buvo įrengtas partizanų bunkeris. Mokykla jau seniai nugriauta, likę tik pamatai. Ona Lygnugarienė mokėsi šioje mokykloje, tad puikiajai prisiminė ir parodė buvusių bunkerio vietą – aiškiai matomą duobę kairiajame pamatų kampe. Šiame bunkeryje slėpėsi Rambyno (Pilies) būrio Stepono Grevio-Verpeto grupė. Aplankėme jaukias Rusinų kaimo kapinaites.

Parvezė į Tarvydų kaimą mūsų liudininkę O. Lygnugarienę, neatsispryreme jos kvietimui paragauti šiūmetinio medaus. Sodelyje skanavome medų, vaišinomės naminiu pyragu. Atsisekinę su svingančia šeimininke, riedėjome į Liepaičių kaimą. Pravažiavome senasias Liepaičių kapinaites, kurių kalvoje tarp didelių ažuolų stovėjo pilki mediniai kryžiai. Pasiekę kelraštyje stovintį tipinį LGRTC atminimo ženklinę, skirtą žuvusių Rambyno (Pilies) būrio partizanui Jonui Juškai-Šarvuočiui atminanti, sustojome, nes norėjome pažiūrėti buvusių bunkerio vietą. Tolėliau nuo kelio, pažiūrėjome keičiamą eglutę. Bunkeris buvo keturvietis, nors, reikalui esant, tilpdavo ir daugiau žmonių. Šio bunkerio saugumiečiai neaptiko, todėl iš likusios medžiagos ir pagal liudininkų pasakojimus atkurtas beveik tiksliai, tik kiek mažesnis.

Kelionėje dalyvavo Anykščių krašto partizanas Jonas Kadžionis-Bėda. Buvęs partizanas džiaugėsi, kad jaunimasturi galimybę pamatyti buvusių partizanų kovų, žūties ir bunkerų vietas, taip pat pasiklaujant liudininkų autentiškų atsiminimų apie rezistencijos laikotarpio įvykius.

Dékojame Klaipėdos rajono savivaldybei, Priekulės Ievos Simonaitytės gimnazijos direktoriui Antanui Alčauskiui, Pašlūžnio pagrindinės mokyklos direktorei Ramunei Žvirblienei bei Klaipėdos apskritys jūros šaulių 3-iosios rinktinės vadui Virgilijui Valančauskui už suteiktą galimybę aplankyti reikšmingas istorines vietas. Surinkta medžiaga bus panaudota lankstinuko leidybai.

Sabina VINCIŪNIENĖ

Žagatpurvi miške, prie bunkerio

Birželio 12 dieną Kalvarijos tremtinių dainų choras minėjo savo kūrybinės veiklos 20 metų jubilieju, i kurį suvietė gausų būrį kalvarijiečių bei svečių: iš Kuršėnų – Šiaulių rajono savivaldybės kultūros centro buvusių tremtinių ir politinių kalinių mišrų chorą „Tremties varpai“, Kėdaičių kultūros centro politinių kalinių ir tremtinių chorą „Diemedis“, Marijampolės savivaldybės kultūros centro buvusių politinių kalinių ir tremtinių chorą „Godos“, taip pat kaimyninės Lenkijos Sokulkų ir Suvalkų miestų seniorų chorą atstovus.

Kalvarija nuo seno garsėjo chorų tradicijomis, tačiau Atgimimo ir Nepriklausomybės atkūrimo laikotarpiu danguolis, ypač buvusių žinybinių kolektivų iširo. Kalvarijos tremtinių dainų chorą 1991 metais įkūrė Juozas Lukšys (1927–1992). Kaip prisimena pirmojo vadovo žmona Birutė Lukšienė, 1991 metų pradžioje grįžęs iš Marijampolėje vykusio buvusių politinių kalinių ir tremtinių susirinkimo, kuriame dainavo naujai suburtas Marijampolės tremtinių choras, Juozas Lukšys davė sau žodį Kalvarijoje suburti ne prastesnį. Ir savo žodį tesėjo.

Ziūrovai pirmą kartą šį kolektivą išgirdo 1991-aisiais Vasario 16-osios koncerte Kalvarijoje. Iš pradžių susibūrė 35 buvę politiniai kaliniai, tremtinių ir kiti mylintys patriotines dainas. Žmonės dainavo, prisiminė laikus, kai daina ir malda buvo geriausia palydovė ir ramintoja.

1991 metais kompozitorius Antanas Paulavičiaus iniciatyva gimė buvusių tremtinių chorai, kurie puoselėjo ne tik chorinio dainavimo tradicijas, bet ir tremties istorinė atmintį. Šių chorų veiklos stiprybę ir ilgaamžiškumą lė-

mė kas antri metai vis kitame mieste rengiamos respublikinės tremtinių ir politinių kalinių dainų šventės. Kalvarijos choristai, pirmą kartą dalyvavę tik trečioje šventėje, nuo tada nepraleido nė vienos. Šios šventės – didžiulis akstinas choristams dalyvauti, repetuoti, nuolat atsinaujinti.

1992 metų gruodį žuvus choro įkūrėjui ir vadovui Juozui Lukšiui, pradėta prasmingą darbą perémė buvęs vadovo mokinys Edmantas Rėkus. Jis skatinė dainuoti, mokė naujų dainų, choro repertuaras tapo sudėtingesnis. E.Rėkus, savo darbą

rovams parengė meninę programą, simbolizuojančią skaudžiausios mūsų tautos istorijos puslapį – tremtį.

Sventė prasidėjo šv. Mišiomis Kalvarijos Sv. Mergelės Marijos bažnyčioje, o besirenkančius svečius Kultūros centre pasitiko mari-

visų Kalvarijos meno kolektivų atlikėjai: Jusevičių laisvalaikio salės šokių kolektivas, Kalvarijos gimnazijos šokių studija, Kalvarijos kultūros centro šokių kolektivas, Brukų folkloro ansamblis „Bruknycia“ bei Kalvarijos teatras „Titnagas“. Gražius

šviesius prieškario Lietuvos vaizdus keitė raudonasis teroras, sovietinių kareivių riksmai, stumdomų, iš namų varomų žmonių aimanas, gūdus juodojo garvežio šnypštumas ir nuolatinis vaiko prašymas: „Mama, aš noriu gerti...“. Vėliau – partizanų dainos ir tolimasis Sibiras, iš kurio taip norejosi ten, kur tokios skanios vy-

šventėse, partizanų pagerbimo ir atminimo įamžinimo ceremonijose bei kituose renginiuose, už Kalvarijos vardo garsinimą, už tai, kad savo dainomis ir pavyzdžiu moko jaunimą tautiškumo bei pilietiškumo. Ji pasidžiaugė, kad savo draugams, su kuriais kartu dalyvauja renginiuose jau antras dešimtmetis, jų jubiliejaus proga suspėjo paruošti dovaną – leidinį „Kalvarijos tremtinių dainų choras 1991–2011“, kuriame užfiksuotos ne tik šio choro akmirkos, bet ir ištakos – nuo pat 1943 metų Kalvarijoje veikė chorai.

„Sveikinu visus kolektivo narius ir linkiu jums dar ilgai draugauti su daina, neleisti bėgantiems metams paveikti

jėgų ir sielos jaunystės... Būkite visi sveiki, kad dar ilgai galėtumėte mus džiuginti savo dainavimu“ – choristams linkėjo B.Kažemėkaitė, įteikusi renginio organizatoriams bei pagalbininkams Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių sąjungos pirmininko Povilo Jakučionio ir LPKTS valdybos pirmininko Antano Lukšos padėkas.

Seimo narys Arvydas Vidžiūnas atvežė ir įteikė Seimo narės, TS-LKD Politinių kalinių ir tremtinių frakcijos pirmininkės Vincės Vaidevutės Margevičienės bei Ministero pirmininko Andrius Kubiliaus padėkas choro vadovui, akomponuotojai bei nuo pirmųjų dienų chore dainuojantiems choristams. Simbolinė, kad Seimo nario palinkėjimą: „Telaiko Dievas jus savo delne...“, lydėjo pačių jubiliatų užtraukta daina „Paplak dar truputį, širdie...“ ir pilnutes Kalvarijos savivaldybės Kultūros centro salės sugiedota „Ilgiausių metų“.

Virginija SAMUOLIENĖ

Šventės akimirkos Autorės nuotr.

vertinantis kaip paminklą savo mokytojui, džiaugiasi, jog choro dainininkai – ne tik atlikimui reiklūs menininkai, bet ir nepaprastai disciplinuoti bei entuziastingi žmonės. Anot vadovo, tai – pačios didžiausios pagarbos verti žmonės, kokių galėtų pavydėti bet kurio choro vadovas. Daugelis choristų – jau garbus amžiaus, tačiau vis kyla, bėga į repeticijas, patys veržiasi į sceną, repeticijos jiems – šventas dalykas.

Kadangi pagrindinis choro repertuaras – tremtinių dainos, o jų jubiliejaus šventė beveik sutapo su Gedulo ir Vilties diena, Kalvarijos kultūros centro darbuotojai žiū-

jampoliečio fotografo Romo Rusteikos fotografijų paroda, kurioje užfiksuota Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių sąjungos Marijampolės filialo dvidešimties metų veikla: partizanų pagerbimo ir atminimo įamžinimo ceremonijos, paminklų atidengimai bei kiti renginiai. Daugelyje šių nuotraukų buvo galima išvysti ir Kalvarijos tremtinių dainų chorą.

Kaip ir dera jubiliejiniams renginiui, teatralizuotą koncertą „O taip norėjosi gyvent“ pradėjo patys „kalinių“ – Kalvarijos tremtinių dainų choras. Vėliau su menine kompozicija įsijungė beveik

nios, kur vanduo šiltas ir laukai, kvepiantys duona.

Nors po tokių simbolinių vaizdų daugelis choristų vos trampdė ašaras, tačiau lipi vosi į sceną ir uždainavo jungtinis, beveik šimto žmonių choras.

Na, o koks jubiliejas be sveikinimų ir dovanų? Visko buvo tikrai daug – gėlių, gražių žodžių, linkėjimų ir dovanų. Renginio mecenatė bei globėja ir viena pagrindinių organizatorių – Ministro pirmininko patarėja Birutė Kažemėkaitė dėkojo chorui už jų aktyvų dalyvavimą visose Tremtinių dainų šventėse, virose respublikinėse dainų

Kauno filialo valdybos pirminkas Juozas Savickas, kurie pabrėžė, kad tik nuo mūsų visų priklauso, kad panaši tragedija nepasikartotų.

Susitikimo metu nutarta tapti draugystę su VšĮ Julijanavos katalikiškosios mokyklos bendruomene. Renginys mokiniamis buvo graži patriotiškumo, pilietiškumo ir dvasingumo pamoka. Vaikai ne tik parodė meilę Tėvynei, tautieciams, bet ir gavo nedidelę istorijos pamoką.

Nuoširdžiai dėkojame VšĮ Julijanavos katalikiškosios mokyklos bendruomenei už tokią gražią iniciatyvą, suvertarkytą kryžiaus aplinką, pasakyti prasmingus žodžius.

**Jurate ANTULEVIČIENĖ,
LPKTS Kauno filialo
valdybos narė**

Kartu su moksleiviais

Susirinkusieji pagerbė mirusių ir negrūsių iš Sibiro atminimą

Kunigas Gintas Grigelevičius pašventino kryžių ir pakvietė visus sukalbēti maladą.

Mokiniai atliko literatūrinę-muzikinę kompoziciją.

Skambėjo patriotinės dainos atliekamos buvusių tremtinių: Veronikos Burneikienės, Danutės Čepaitienės, Stanislovo Šmidto. Susitikimo me-

tu kalbėjo mokyklos direktorius Viktoras Zuzevičius, kunigas Gintas Grigelevičius, Kauno švietimo skyriaus atstovė Ilona Vitkauskienė, LPKTS

2011 m. birželio 17 d.

Tremtinys

Nr. 23 (949)

7

Lietuva paminėjo trėmimų pradžios 70-metį

(atkelta iš 3 psl.)

Ačiū Jums, kad išbandymu metais išsaugojote Lietuvą savo širdyse, o dabar savo darbais ir patirtimi prisidedate prie geresnės Lietuvos kūrimo, – sakė Prezidentė Daalia Grybauskaitė.

Po jos kalbėjės Seimo narys Arimantas Dumčius prisiminė savo paties, mažojo tremtinio, ir savo šeimos žiaurią lemtį, kurią primetė okupantų valdžia.

Turbūt vienintelė giliausiai ir jautriaušiai šiuo dienų žmogaus, politikės, buvusio politinio kalinio vaikaitės akimis pažvelgusi į šiandieninės jubiliejinės Gedulo ir Vilties dienos esmę buvo krašto apsaugos ministrė Rasa Juknevičienė, auginta tremtinių močiutės ir ma-

mos. Jinoširdžiai prisipažino, kad tą 1941-ųjų metų birželį niekas Lietuvoje ir jau pakeliui į Sibirą neįsivaidavo minėjimo Vilniaus centre po 70 metų...

Politikė pasidalijo ižvalga, kad iš tų 1941-ųjų čia jau atėina tik anas Lietuvos mokytojų, tarnautojų, karininkų, ūkininkų Sibiro vaikai: „Prasilę, su kasmet vis naujomis laiko žymėmis ant veidų, bet žinau, tokie pat laimingi, kaip ir aš kiekvieną birželio 14-ąją. Nors negaliu uždegti žvakutes Rešotuose ant niekada nematyto senelio mokytojo Tamošiūno kapo, bet galiu būti čia. Žinau, kad nesupysite, jog šią dieną vadinu laiminga – juk sugrįžote, atkūrėte, atgaivinote atmintį, atplėsėte mažą mūsų lopinėlį

Europos žemėlapyje iš raudonųjų paraščiu“.

Ji tvirtino esą yra svarbu, kad yra Sibiro vaikai, kurie nemoka pykti ant Lietuvos.

„Šiųj išklausiai gerai žinomą žodį iš Kalno pamoksllo: „Mylēkite savo priešus ir melskite už savo persekiotojus“. Dauguma Sibiro vaikų ir gyvena šia tiesa, nes taip gyventi – labai stiprių žmonių sprendimas“, – sakė krašto apsaugos ministrė.

Ji prisipažino turinti svajonę, kad gal kurią nors birželio 14-ąją ateis prie aukuro (Sovietinio genocido aukų paminklo) ne tik Sibiro vaikai ir vaikaičiai, bet ir vaikai tų, kurie vežė, plėšė, skundė, melavo, išdavė, ir pasakys – atleiskite.

Ingrida VĖGELYTĖ

**Liepos 16 d. (šeštadienį)
10 val.** Gargždų bažnyčioje bus aukojamos šv. Mišios už 1948 m. Plungės r. Peklinės miške žuvusius 10 Žemaičių apygardos partizanų. Po pamaldų vyksime į žūties vietą šventinti paminklinį kryžių.

Teirautis tel. (8 46) 452 844.

**Birželio 26 d. (sekmadienį)
15 val.** Kaišiadorių r. Pravieniškių II k., prie kryžiaus, kviečiame pagerbti prieš 70 metų sovietų armijos sušaudytų Pravieniškių kalėjimo kalinių ir tarnautojų aukų atminimą. Koncertuos Kauno mišrus choras „Gimtinė“ (vad. Rimantas Vaičekonis), Rumšiškių kultūros centro folkloro ansamblis „Pravienė“ (vad. Ernesta Žiūkienė). Informacija tel. 8 682 65 678, 8 656 19 528.

Birželio 18 d. (šeštadienį) Šakių r. Paežerėlių valsč. įvyks Tauro apygardos partizanų žūties minėjimas.

11 val. šv. Mišios Ilguvos bažnyčioje. **12.30 val.** Gedulo ir Vilties dienos minėjimas prie paminklo tremtiniam Gerdiūnuose. **13.30 val.** Prano Runo-Daugirdo 60-ųjų žūties metinių minėjimas. Jo atminimui žūties vietoje Mikniškių kaimė bus šventinamas kryžius. **14.30 val.** minėjimas Skausmo kalnelyje, Meškeliūnų kaime. **15.30 val.** prisiminimų popietėje bendrausimės su žuvusių partizanų giminėmis ir artimaisiais, vaišinsimės kareiviška koše ir atsivežtomis vaišėmis.

Informacija tel. (8 37) 205 519, 8 682 62 005.

1941 m. birželio 22–28 d. sukilio 70-mečio minėjimo renginiai Kaune

Nuo birželio 15 d. (trečadienį) VDU bibliotekoje (K. Donelaičio g. 52) veiks paroda „Pasiaukojimas ir drąsa negali būti užmirštis“.

**Birželio 21 d. (antradienį)
11 val.** KTU Chemijos technologijos fakultete (Radvilėnų pl. 19) ekskursija, pristatanti 1941 m. birželio 22–28 d. sukilio vadovą plk. dr. Juozą Vėbros ir dr. Adolfo Damušio asmenybes ir veiklą; **15 val.** Vytauto Didžiojo karo muziejuje (K. Donelaičio g. 62) parodos „Pirželio sukiliui – 70“ atidarymas.

**Birželio 22 d. (trečadienį)
18 val.** Alek-

sote prie atminimo kryžiaus 1941 m. birželio sukiliėliams (V. Čepinskio g.), sukilio 70-ųjų metinių minėjimas. Dalyvaus sukilio amžininkai, skaitovai, dainuojas vyrų choras „Perkūnas“.

**Birželio 23 d. (ketvirtadienį)
10 val.** šv. Mišios už žuvusius ir mirusius sukiliėlius Šv. Mykolo Arkangelo (Igulos) bažnyčioje. **11 val.** 1941 m. birželio 22–28 d. sukilio minėjimas ir atnaujintu memorialo žuvusiems sukiliėliams atidarymas Kauno senosiose kapinėse (Vytauto pr.).

Malonai kviečiame dalyvauti.

ISSN 2029-509X

Leidėjas LPKTS

Tremtinys

LPKTS puslapis internete: <http://www.lpkts.lt>
Įmonės kodas 3000 32645. Ats./sask. Nr.LT18 70440600 0425 8365, AB "SEB" bankas.

Redaktorė

Jolita Navickienė

Redakcija:

Dalia Maciukevičienė,

Vesta Milerienė

Rasa Duobaitė-Bumbulienė

Mūsų adresas: Laisvės al. 39,

LT-44309, Kaunas, tel. (8 37)

323 204, faksas (8 37) 323 214.

Indeksas 0117.

El. paštas:

tremtinys@erdves.lt

Projektą „Lietuvos Laisvės kovą, tremties ir tautos netekcių atspindžiai“ remia

Spausdino spaustuvė UAB

“Rinkos aikštė”, Josvainių g. 41,

Kėdainiai

Ofsetinė spauda 2 sp. lankai.

S P A U D O S .

R A D I O I R

T E L E V I Z I O S

R É M I M O

F O N D A S

Kaina 1,75 Lt

Tiražas 2960. Užs. Nr.

Redakcija pasiliauka teisę trumpinti ir redaguoti straipsnius, rankraščiai negrąžinami. Redakcijos nuomonė nebūtinai sutampa su autoriaus nuomone.

ILSÉKITĖS RAMYBĖJE

Salomėja Lazauskienė
1925–2011

Gimė Jurbarko r. Raudonės valsč. Ivaniškių k. ūkininkų Mandrijauskų šeimoje, auginusioje penkis vaikus. Padėjo tėvų ūkyje. Šeima išstremta Krasnojarską. Ten išbuvo septynierius metus. Grįžo į Veliuonos apyl. Peletelių k. Ištakėjo, užaugino dukterį.

Palaidota Veliuonos kapinėse.

Nuoširdžiai užjaučiame vaikaitės su šeimomis.

LPKTS Jurbarko filialas

Juozapas Kazimieras Jokimaitis
1930–2011

Gimė Jurbarko, daugiauvaikėje šeimoje. Tėtis buvo savanoris. Mama anksti tapo našle. Juozapas gyveno ir dirbo ūkininko Puišio šeimoje, su kuria 1948 m. buvo ištremtas į Igarką. Brolio Antano padedamas 1953 m. iš tremties paleistas. Pateko į sovietų kariuomenę. Po tarnybos į Lietuvą grįžti neleido. Todėl gyveno ir dirbo Taline. 1960 m. grįžo, vedė Onutę Valaitę. Užaugino du sūnus ir dukterį. Dirbo miškų urėdijoje. 1991 m. sausio 13-osios įvykių dalyvis.

Palaidotas Jurbarko kapinėse.

Nuoširdžiai užjaučiame šeimą ir artimuosius.

LPKTS Jurbarko filialas

Jonas Mykolaitis
1921–2011

Gimė Papilvio k., Veiverių valsč., Marijampolės aps., ūkininkų šeimoje. 1949 m. buvo suimtas. Už bendradarbiavimą su partizanais nuteistas 10 m. lagerio ir 5 m. be teisių. Kalinamas Kazachijoje, Džezkazgano lageriuose. Dirbo vario ir švino kasyklose. Dėlyvavo sukiliame. 1956 m. grįžo į Lietuvą, tačiau jam neleido apsigyventi tėviškėje. Isikūrė Kaišiadorių. Čia sukūrė šeimą. Užaugino dvi dukteris. Dirbo energetiku statybos įmonėse. Palaidotas Kaišiadorių kapinėse, politinių kalinių ir tremtinių kalnelyje.

Nuoširdžiai užjaučiame žmoną, dukteris su šeimomis, seserį Salomėją ir artimuosius.

LPKTS Kaišiadorių filialas

Birutė Janulevičiūtė-Juodeškienė
1927–2011

Gimė Gudelių mstl., Marijampolės aps., smulkaus verslininko šeimoje. 1949 m. su broliu Algirdu buvo ištremta į Irkutsko sr. Žigalovo r. Typtos k. Tremtyje Birutė ištakėjo už likimo draugo Kazimiero. Šeimoje gimė trys dukters. 1959 m. su šeima grįžo į Lietuvą. De am dvejų išvengusių tremties seserų, apsigyveno Kaišiadorių.

Palaidota Kaišiadorių kapinėse

Nuoširdžiai užjaučiame vyra, dukteris su šeimomis ir artimiusius.

LPKTS Kaišiadorių filialas

Jurgis Strazdas
1926–2011

Aktyvus visuomenininkas, choro vado, šaulys, išgyvenęs ilgą, sudėtingą ir kūrybingą gyvenimą, tačiau nespėjęs išgyvendinti daug sumanytų darbų ir idėjų. Į Amžinybę išejo Lietuvos vietinės rinktinės karių sąjungos narys, karys savanoris, dimisijos kapitonas Jurgis Strazdas.

Palaidotas Kauno Petrašiūnų kapinėse.

Nuoširdžiai užjaučiame žmoną, dukteris ir sūnų su šeimomis, artimuosius.

LVRKS taryba